I. évfolyam. SZEGED, 1928 SZEPTEMBER 15. 20. szám.

SZEGEDI SZEMLE

VÁROSFEJLESZTÉSI HETILAP

Felelős szerkesztő: GERŐ DEZSŐ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK:

MENYHÁRTH GÁSPÁR dr.
egyetemi tanár.

TAGOK:

BERZENCZEY DOMOKOS
müsz. főtanácsos.

DEBRE PÉTER dr.
igazgató-főorvos.

JEDLICSKA BÉLA dr.
kir. közjegyző.

PAP RÓBERT dr.
az Ügyv. Kam. alelnöke.

REGDON KÁROLY dr.
m. kir. eg. ügyi tanácsos.

CS. SEBESTYÉN KÁROLY dr.
tanár, muzeumi őr.

KÓSZÓ ISTVÁN dr.
ny. államtitkár.

KÖRMENDY MÁTYÁS
Ipartest. elnök, felsőházi tag.

MÓRA FERENC
iró, a muzeum igazg.

SZALAY JÓZSEF dr.
a Dugonics-Társ. elnöke.

SZANDTNER PÁL dr.
egyet. tanár.

TONELLI SÁNDOR dr.
Iparkamarai főtitkár.

ZOLTÁN FERENC dr.
orvos.

TARTALOM:

A rendőrség és a közönség. — Szalay József dr.
Szeged közvilágitásának reformja. — György István.
Két tanácsnoki állás. — Gerő Dezső.
A „Városi Bank R. T." —
Löw Immánuel dr. jubileuma. —
Egy idealista levelei. I. — Kósza Gábor.
A mozgóképszinház és a szülők. — Hübner József.
Üzlet és iskola. —
Rab Géza: Keresztúton. — (Versek).
Szeged multja — szebb jövőjéért. — (Lg.)
Főiskolai törekvések Szegeden. IX. — Gál Ferenc.
Adattár. — Lugosi Döme dr.
Vitéz László krónikája.
Sport.
Szinház.
Hivatalos közlemények, hirdetések, stb.

Ára 40 fillér.

Magyar
Kender-, Len- és
Jutaipar
Részvénytársaság

Sürgönycim: VULPES SZEGED.
Telefon: 19, 592, 755.

Biztositson
Európa egyik legnagyobb
társulatánál
a
Phönix-nél
Vezérügynökség:
Szeged, Kígyó-utca 2. sz.
Telefon 129

Az eddiginél még előnyösebb feltételek mellett vehet mindenki
gáztakaréktüzhelyeket,
vizmelegitőt, vasalót stb.
a helybeli légszeszgyárnál. A legjobb világhirü gyártmányokból most érkeztek hatalmas készletek.
Érdeklődni lehet 9—12 óra között. Telefon: 2.
A légszeszgyár igazgatósága.

REMINGTON irógépek képviselete. Portable 20 pengős havi részletre
Használt gépek 40 P-től. Specialis amerikai rendszerü irodabutor-gyár. Javitó mühely. Az iró és sokszorositó-gépek kellékeiből nagy raktár.
WIRTH és RENGEY Horváth Mihály u. 7. Telefon 12—21 sz.

SCHAFFER BUTOR SZEGED

I. évfolyam. 1928 SZEPTEMBER 15. 20. szám.

SZEGEDI SZEMLE

Előfizetési árak:
Egy évre . . . . . 17.— P
Fél évre . . . . . 9.— „
Negyedévre . . . . . 4.80 „
1 hóra . . . . . 1.60 „
Egyes szám ára . . . . —.40 „

VÁROSFEJLESZTÉSI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
SZEGED,
Tisza Lajos-körut 71. szám.
Telefon: 8—95.

Felelős szerkesztő és kiadó: GERŐ DEZSŐ.

A rendőrség és a közönség.

Irta: **Szalay József dr.**, kerületi rendőrfőkapitány.

Régi igazság, hogy nem a közönség van az intézményekért, hanem az intézmények a közönségért. De ha még oly régi is, nem mindig érvényesült. Példa rá, hogy felburjánzott a l'état c'est moi elve. Ennek a cikknek éppen az a célja, hogy ezt az igazságot rendőrségi vonatkozásban tisztázza. Ugyanis a rendőrség az az intézmény, amely az emberi érdekekkel a legszervesebben van összekötve, amely az embert az életszikra első pislogásától utolsó lobbanásáig, sőt a siron tul is kiséri. Nem vonom kétségbe, hogy a biróság és az egyház is ugyanilyen tartamon kisérik végig az embert, de mig amaz csak alkalomadtán érvényesül, emennek állandóságát maga az egyén meg is szakithatja. Rendőrségi befolyás alól azonban csak a Robinsonok vonhatják ki magukat.

Történeti visszapillantást mellőzve, röviden megállapithatom, hogy a rendőrség valamely fejlett közület: állam, község szerve, amely meghatározott szabályok, vagy azok hijján lelkiismerete szerint állandóan őrködik, hogy ugy a közület, mint tagjai érdekeiket ápolva, zavartalan élhessék életüket. Feladata tehát, hogy a fejlődést hátráltató akadályokat elháritsa, a beállott zavarokat intézkedéseivel megszüntesse s ekként az állam s a társadalom virulását előmozditsa.

Nyilvánvaló ebből, hogy először a rendőrség nem öncél, hanem életbevágó érdekek szolgája s hogy másodszor nem merev, hanem éppen a legrugalmasabb szerv, amely az időnkint változó érdekekhez köteles simulni. Akkor és ott vált ki ellenszenvet a rendőrség, amikor és ahol ezt a két felfogást szem elől tévesztve, vagy attól hatalmi szóval megfosztva az életet s az egyéneket, a maga képére és hasonlóságára akarja átidomitani. Ez a mód már jórészt a multé s ha korunkban még mindig találkozunk a rendőrség iránti ellenérzéssel, ugy az a multból hazajáró kisértet, amelyet a rendőrségi intézménynek elhessegetni elsőrendü kötelessége.

A tisztánlátáshoz a szigoru lelkiismeretvizsgálás vezet, amely pártatlanul mérlegeli, hogy ki miben hibás s a hibákat mi módon kell kiküszöbölni. Abból az igazságból indulok ki, hogy a rendőrség s a közönség egyaránt hibás. *Hibázik a rendőrség, ha mindenáron az abszolut rendet akarja megteremteni.* Ez csak a matematikában lehetséges, mig a falanszterbe be nem préselhető emberi élőlények világa ellene mindenkor lázadozni fog. A rend csak viszonylagos lehet s csak addig a határig terjedő, amig az egyén emberi méltóságát nem sérti. A rend-teremtésnek számolnia kell azzal, hogy a természet változó s az ember, mint a természet egy darabja, kor, nem, tudás, vagyon, foglalkozás s véralkat szerint ugyancsak változó. A rend célja tehát nem lehet más, mint a káosz egyensulybahozása, nehogy az egyik egyén érvényesülése a másik elpusztulását okozza, mert ez esetben az emberi küzdelem az „aki birja — marja" harcává fajulna. *De hibázik a közönség is, ha a köz szabadságát biztositó rendőri intézkedéseket,* amelyek legtöbbször egyértelmüek a magáncselekvés korlátozásával, *egyéni sérelmének minősiti* s annak hatását tudatos szembehelyezkedéssel, vagy legalább is közönyös nemtörődömséggel csökkenteni igyekszik. Mi sem természetesebb, hogy ekkor a rendőrség kényszeritő eszközökhöz nyul. Büntet, vagy a fél költségére bizonyos cselekményeket elvégeztet.

Hogy a rendőrség ne törekedjék l'art pour l'art rendteremtésre, azon a rendőrség tagjainak egyénenkinti és sokoldalu nevelése segit. Nem elég, ha az ezer árnyalatu közönséggel való bánásmódra hivatott csak a vonatkozó rendelkezéseket ismeri, mert mindenki, aki csak a maga mesterségét ismeri, az legalább is elfogult. Már pedig, ha valakinek, ugy a rendőrembernek halálos büne az elfogultság. A rendelkezéseken tul tehát alaposan kell ismernie a közönséget is. Tudnia kel, hogy a gondozására bizott közület miként keletkezett a történelem folyamán, minő társadalomrétegeződése van, a különböző társadalmi osztályok között vannak-e s minő élességi foku ellentétek, ezek természetesek-e, vagy mesterségesen, politikai, vagy ocsmány önző okokból szitottak, végül anyagi, vagy szellemi eszközök-e azok, amelyekkel az ellentétek a legcsekélyebbre csökkenthetők. Bizony, a jogi ismereteken tul bőséges történelmi, szociológiai, közgazdasági, lélektani tudásra van szükség. De az ismeretek felhalmozása csak félmegoldás. A régi bölcs birák sem az enciklopédiával vetekedő ismerettömeggel tündököltek, hanem az ész értelmi erejével az istenadta józan ésszel. Emberi haladás szempontjából bizonyára az eszes embereké a pálma, de boldogitani csak az értelmes, a bölcs emberek tudnak. A rendőrembernek ebbe az utóbbi osztályba kell tartozni. Az értelmességet pusztán könyvekből soha sem lehet megtanulni, ahhoz önmagának, közönségének s az egyes embernek állandó megfigyelése s a tapasztaltak feletti gondolkodás szükséges. Ennek a célnak az elérését azon-

ban éppen pályája könnyiti meg, amely nem egyéb, mint a megfigyelések szüntelen láncolta.

A közönség barátságtalan magatartását felvilágositással lehet megszeliditeni. Bár a törvényeket s a rendeleteket akkor alkotják, amikor azt a közszükséglet kivánja, még sem lehet állitani, hogy a közszükségletet a közönség minden tagja átérzi. Hogy tehát a rendelkező tételek köztudatba menjenek át s a cselekedetek zsinórmértékéül szolgáljanak, azt széles körben meg kell hirdetni. De vajjon a szakbelieken kivül hányan olvassák a törvények tárát? S bizony a falusi templomok előtti hirdetéseken is inkább érdekli a közönséget, hogy mennyi a napszám, mint a megtorlással fenyegetett cselekmények felolvasása. Az intézkedések okainak feltárásával tanitani, magyarán mondva, okositani kell tehát a közönséget s különösen uj rendelkezések életbeléptetésénél gyakran figyelmeztetni és csak legvégül, ha már minden eszköz kimerült, büntetni, de még ez esetben is lehetőleg a felfüggesztés alkalmazásával. A még oly szelid Damokles-kard is tartósabb hatásu, mint a büntetési tétel rideg alkalmazása. Sohasem azt a rendőrhatóságot tartom jónak, ahol szembetünően nagy számokkal dicsekedik a kihágási iktatókönyv, hanem azt, amelyiknél kicsiny ugyan az „ügyforgalom", ellenben városában, mint gondos háziasszony házában, ragyog a rend. A többet észszel, mint erővel ebben a vonatkozásban is helytálló igazság. S végeredményben a rendőrség is nyer vele, mert ha a rendelkezések a vérébe mentek át a közönségnek, az ilyennel kevesebb a baja, de másrészt a közönségben ekként bizonyos öntevékenységü rendfenntartási érzék fejlődik ki. A sorbanállás megbontóját maga utasitja vissza, rárivall a virágot szaggatóra, a káromkodóra. S az ilyen erkölcsi lincselés hatályosabb, mint a rendőr felirása.

A közönség s a rendőrség viszonya abban a mértékben javul, amily mértékben a rendőrség magát hasznossá tudja tenni. Ha a rendőri tevékenység ezt a hasznossági elemet a mindenáron való rendcsinálás fölé tudja emelni, akkor a közönséggel szemben nyert ügye van. A katona arra esküszik, hogy minden ellenség ellen, vizen, szárazon s a levegőben vitézül és férias an harcol; a rendőrség, a békés katona, ellenben akkor felel meg igazán esküjének, ha tűzön, vizen, szárazon fárad s harcol polgártársai testilelki javaiért. A sok kinálkozó példa felsorolása helyett csak a világvárosok közlekedési rendőrségére utalok. Közlekedési pontokon, ahol különösen az üzleti s irodai órákban a járóművek s a gyalogjárók ezrei és százezrei keresztezik egymást, egyszerüen lehetetlen lenne nélkülök a járás-kelés. Megfigyelésem szerint ebben a funkcióban a rendőr már nem is rendőr, hanem egyenruházott életbiztositó szerv. Mellőz minden rendőri vonatkozást s figyelmét egyedül arra összpontositja, hogy ember, vagy tárgy a forgalom áldozatául ne essék.

Ha a rendőrség ekként tölti be hivatását, minden külső erőltetés nélkül is megszerzi az annyira áhitott és annyira szükséges tekintélyt. A tekintély elismerése: a magasabbrendü előtt való meghódolás. Valamikor alapja a nyers erő volt. A modern kor törvényes intézkedésekkel iparkodik biztositani. Szükségessége vitathatatlan. Tévedés lenne azonban azt hinni, hogy csupán a parancsok is biztosithatják a tekintélyt, mert a belső meggyőződésből fakadó respektálásra vajmi csekély befolyásuk van. Erre csak a kedvező tapasztalatok hangolják a közönséget. Az oderint dum metuant kora rég lejárt. Ma a szeretetnek, mint elvnek kell diadalmaskodni. A Scarpiák fajának ki kell pusztulni, hogy helyét adjon az eleinte csipkedett s ma cirógatott londoni rendőrtipusnak, a bobbynak. Ezek modora teszi népszerüvé a rendőrséget. De vajjon kell-e a rendőrségnek népszerüségre törekedni? Szerintem soha! Egyrészt azért nem, mert a népszerüséget olcsó eszközökkel, szemfényvesztő kirakatradolgozással, reklámozással is el lehet érni; másrészt azért nem, mert a népszerüség csak csillogó, könnyen szétpattanó buborék és végül s legfőképp azért nem, mert a népszerüség csak járulékos valami. Sátorozó pávafarka a közkedveltségnek. Ha valakinek erkölcsi értékü cselekedetei az idők folyamán egymásra rétegeződnek, geológiai termékük a legdrágább közéleti kincs: a közbecsülés. Tartama állandó, tartama nemes s népszerüség nélkül is hiánytalan. Ez az egyetlen, ami kifelé a rendőrség nélkül is hiánytalan. Ez az egyetlen ami kifelé a rendőrség becsvágya lehet. Hiába! Az élet nagyszabásu szinjáték, melynek szinpadán a közélet emberei játszanak: ki komédiás, ki müvész. Az ezerfejü s végtelen skáláju érzésektől fütött közönség figyeli s vagy megtapsolja, vagy kifütyüli a játékot. A komédiás mind a kettőt megkaphatja, de a komoly, becsületes müvésznek csak az első jut s még holta után is babér övezi emlékét. A rendőrembernek is jól kell tudnia szerepét, át kell hatva lenni annak magasztosságától, soha a karzatnak nem szabad játszani s akkor minden jelenését az elismerés, a megbecsülés tapsvihara köszönti.

A rendőrség magatartása szempontjából döntő az, hogy a közönség egyénenkint, vagy tömegesen kerül-e vele szembe. Jön a felek tarka galériája. Mindenki, a sarki vak kódistól az államtitkokat csempésző hercegnőig. Jönnek ügyekkel, amelyek a legtávolabbi vonatkozásban sincsenek a rendőrségi joggal. Jönnek, kiknek idege nem birja ki az illetékes hatóság megkötöttségét s a rendőrség utján gyors eljárást kivánnak. Szinte kimerithetetlen a felek jellemzése, e helyett hát csak annyit, hogy a rendőrségen percek alatt szomorujátékok és komédiák peregnek le. Az egyén akkor fordul a rendőrséghez, ha valami baja van, vagy hivatják s rendszerint ekkor is valami hiba van a kréta körül. Akárminő okon is kerül az egyes ember a rendőrséggel érintkezésbe, ezt mindig annak a belátásnak kell vezetni, hogy két egyenlőtlen erejü fél áll egymással szemközt; a dolgok ismeretével rendelkező, hivatalos hatalommal fölpáncélozott lovagként a rendőrember s a tájékozatlan, a bajtól megszaggatott, gyakran gyámoltalan fél. Aki tényleg fél is, fakad ilyen nyilatkozatra: Soh'sem jártam én még kérem ilyen helyen. Szerintem akár a tájékozatlant, akár az ügyefogyottat egyaránt a lelkiismeretes orvos módjára kell kezelni. Mindenekelőtt hadd beszélje ki magát — ez már magábanvéve is megkönnyebbülés, — s ekkor szinte gyerekjáték a diagnózis megalkotása s az éppen hathatós orvosság előirása. Bizonyos, hogy ezekben az esetekben a barátságos doktor bácsi hamarább ér el

eredményt, mint a még oly nagytudományu, de mord professzor. Nem akarok erős kifejezést használni, de a féllel szemben alkalmazott hatósági fölény legalább is visszataszitó, mert a paragrafusok utvesztőiben való tájékozottság nem a hivatalnok szabadalma, hanem egyenesen szolgálati kötelezettség. És indokolatlan is, mert jogorvoslat esetén alapos zuhanyt kaphat a fölényeskedő. Persze, vannak sulyosabb és szövevényesebb esetek is, ha a fél igazság ellen tusakodó, ha szándéka nyilvánvalóan közártalmu, ha pörlekedéstől viszketeg. Ezeken csak a gyökeres operáció segit. Kése a törvényszakasz, a mely a kelevény kiírtása érdekéből elevenig hat. Végül vannak a lelkileg megbolygatottak, a legangyalibb türelmet megszaggató hiszterikusok. Ezeket csak altatással lehet operálni: csevegő kurával, soha éles tenorhanggal, hanem elringató baritonnal; soha vélt igazságuk leálcázásával, hanem remények csillogtatásával. A rátermett rendőrembernek a szuggesztióhoz is értenie kell. S ha a fél rosszakarata, megátalkodottsága forrpontra is hevitené indulatát, azt azzal a meggondolással hütse le, hogy a kinos órákat okozó „eset" is csak egy ügyszám, amely majd belevesz a hivatalos élet tengerébe, neki azonban még esetleg évtizedekig helyt kell állania. És végül senkit se fenyegessen, hanem helyezze kilátásba a törvényes következményeket, Amaz rendszerint csak olyan, mint mikor a csősz vaktöltéssel puffogtat. Méltatlan a hatósághoz gunyt, sőt a „csak azért is" berzenkedését kiváltani. Mig emez felelősségtől sulyos s a föltétel beállta esetén bekövetkezése szükségszerü.

A rendőrség teljes lelkierejét a tömeg teszi igazán próbára. Itt válik el, hogy a rendőrség tisztában van-e a szinte szállóigévé vált eréllyel és tapintattal s képes-e ezeket megfelelően alkalmazni. A tömeglélektan szakértői tudják, hogy a tömeget sokszor milyen hihetetlen semmiségek hozzák indulatba s korbácsolják fergeteges áradattá, viszont milyen csekélységek; egy sikerült gesztus, egy talpraesett kiszólás képes azt lecsendesiteni. Ugy gondolom, hogy tömeggel szemben is az orvostudomány módszere segit: kikeresni, eltávolitani a láz okát, akkor a láz magától megszünik. Persze, legkomolyabb az eset a programmszerüen megszervezett tömeggel. Mert ha a rendőrség megbizonyosodik, hogy a tömeg, vagy pláne a csőcselék végsőkig el van szánva, esetleg romboló szándékát kierőszakolni, ugy vele, minden erőfeszitéssel kérlelhetetlenül le kell számolni, mert különben a rendőrség nem méltó az életében és vagyonában fenyegetett közönség bizalmára.

Negyvenöt évvel ezelőtt irták bele a törvényhozók a budapesti rendőrség törvénykönyvbe, hogy a fővárosi rendőrség müködésében szolgálatra kész, pártatlan eréllyel és emberszerető kimélettel köteles eljárni. Arany szavak! Ha uj törvényt alkotnak a rendőrségről, abban sem mondhatnak különbet.

Szeged püspöke egyik nagyszabásu beszédében azt jelentette ki, hogy a lelkeket rendőr- és finánckarddal nem lehet meghóditani. Valóban igaz. De ugyanolyan igaz az is, hogy ha a rendőrség az erkölcs tanitóinak nem siet segitségére, ugy azok bizony félmunkát végeznek, mert szent igaz, hogy az emberi természet rest a jóra, kell a kézzel fogható szerv, amely a büntől visszarettenti. A papok tanitanak erkölcsre, de a rendőrség móresre.

Mindent összegezve, a rendőrség s a közönség viszonyában az lenne az eszménykép, ha a rendőrség olyan lenne, mint a levegő: nélkülözhetetlen, de észrevehetetlen. Mivel azonban azért ideál valami, hogy csak megközelithető, de soha el nem érhető legyen, helyette gyakorlatibb módon ezt a tételt állitanám fel: *Legyen a rendőrség szakszerüen képezett, általános müveltségü, az állam szempontjából feltétlenül megbizható s a közönség részére bebizonyitottan nélkülözhetetlen.* Egyik követelmény sem lehetetlen. Teljesülése a testület, az állam s a társadalom belátásán fordul meg. A testület tanuljon és okuljon, az állam fizesse s a társadalom értékelje. Ha mind a hárman ekként cselekednek, maguknak tesznek jót. A legnemesebb önzést gyakorolják, mert nyomában a megtermékenyitett közérdek hajt dus gyümölcsöket. Szerintem a magyar nemzet konszolidációjához tartozik, hogy ez a közfelfogás mielőbb kialakuljon s zavartalanul érvényesüljön.

„Ha mindenki évenkint és hetenkint még 1 pengőt fizet adójához, nagyvárosias közvilágitást tenne lehetővé Szegeden," —

mondja György Vilmos, a gázgyár mérnöke.

Az elmult héten, mint jelentettük, népszerü előadás volt az Ipartestületben, amely „A modern korszerü és gazdaságos világitás" cimen nagy hallgatóságot vonzott a szegedi társadalom minden köréből. Ezen az előadáson felszólalt György Vilmos, a szegedi légszeszgyár ifju mérnöke is, aki felolvasása során azt a szenzációsnak hangzó ntyilatkozatot tette, hogy:

„Ha Szeged belterületén minden egyén, akinek községi adójából eddig évenként 1 pengő 60 fillér jutott a közvilágitásra, még további 1 pengőt áldozna évenként erre a célra, gyökeresen meg lehetne javitani Szeged közvilágitását, amely inkább csak világitás, de nem közvilágitás. Ezzel a további 1 pengővel olyan alapos reformot lehetne végrehajtani a város utcáinak és tereinek világitásában, amely becsülettel megállaná helyét a kontinens bármelyik hasonló városa mellett."

A felolvasás estéjén már nem nyilott alkalmunk György mérnököt felkérni, hogy fejtse ki részletesen, miként gondolja megoldani azt, amit kijelentett. Ez az oka annak, hogy csak most té-

rünk vissza a kiváló fiatal technikus érdekes nyilatkozatára.

Felkértük György Vilmost, hogy világitson fel bennünket egyrészt arról, hogy milyen alapon nyerte a megemlitett összeget, másrészt, hogy — feltéve, hogy ez a pénz rendelkezésére áll, — hogyan valósitaná meg Szeged közvilágitását alaposan megreformáló terveit.

György mérnök a következő magyarázatot küldötte kérésünkre, amit mi egyelőre, minden kommentár mellőzésével, alább hiven közlünk. Amennyiben az abban közölt adatokra olvasóink közül bárki megjegyzést kivánna tenni, a Szegedi Szemle készségesen bocsájtja rendelkezésre hasábjait az elsőrendüen közügynek tekinthető kérdésben, hogy György mérnöknek alkalmat adjon azokra reflektálni. Elvégre évi 1 pengő igazán nem olyan összeg, amit a szegedi adófizető polgárok nem lennének esetleg hajlandók adójukon felül még áldozni, ha ezzel biztosithatják városunk közvilágitásának kifogástalan állapotát. Nem is szólva arról, hogy már most kellene előrelátóan gondoskodni, a jövő évi jubileumi esztendőre való tekintettel, ennek a mindnyájunk által érezhető hiánynak lehető pótlásáról.

Ha tényleg csak 1 pengőről van szó évenkint és fejenkint:

nem igen hisszük, hogy bárki is húzódoznék attól, hogy egyetlen mozijegy árával megvásárolja azt a világosságot, ami most annyira hiányzik még a szegedi uccákról, ha „leszáll az est homálya."

Ime György mérnök rövid, de érdekes felvilágositása:

Kedves Főszerkesztő Ur!

A kivánt adatokat a következőkben bocsájtom rendelkezésére:

Szeged város lakósainak száma (a városban) . . . 87.990 lélek.
Tavaly fizetet a város közvilágitásért . . . . 140.864 pengőt,
Fejenként és évenként jutott tehát 1 P 60 fill.

A közvilágitás rekonstrukciója ktierjedne a sugárutakra, a nagykörutra, és a belváros még sötét uccáira. Elsősorban a gázkandeláberekre helyeznénk uj, modern gombégős lámpákat.

A forgalmas keresztezési helyekre középvilágitó, nagy fényerejü villanylámpákat szerelnénk fel.

A beruházás erre a rekonstrukcióra cca . . . . . 100.000 pengő,
A rekonstruálás után az évi kiadástöbblet közvilágitásra . 78.000 pengő,
A befektetett tőke 10% amortizációja . . . . 10.000 pengő,
A meglévő közvilágitás évi költsége . . . . 140.864 pengő,

Az összes kiadás közvilágitásra, a rekonstrukció után . 228.864 pengő.
Ezt osztva a lakosok számával, esik fejenként és évenként **2 pengő 60 fillér.**

Eddig szól a nyers tervezet. Tekintve György ismert szaktudását és a felhozott adatok valódiságát, kiváncsiak vagyunk, mivel lehetne a tervezet reális voltát megdönteni. Mindenesetre a város hatóságának figyelmébe ajánljuk az egyszerü megoldási módozat felett való meditációt.

Két tanácsnoki állás.

Miért pályázik Pálfy József dr.?

Irta: **Gerő Dezső.**

Amikor dr. *Gaál* Endre tanácsnokot nyugdijazta a juniusi közgyülés, azonnal megindultak a kombinációk helyének betöltésére. Számos érdemes pályázó neve került forgalomba, de azok közt dr. *Pálfy* József neve *nem szerepelt*, mert mindenki egészen természetesnek tartotta, hogy dr. Pálfy József a közgyülésnek mult évi márciusban *egyhanguan* hozott határozata alapján tényleges szolgálatra behivatván, az általános tisztujitásig *választás alá nem kerül.* Ezért meglepetés volt, amikor köztudomásuvá vált, hogy a polgármester egy, esetleg megüresedő még egy tanácsnoki állásra, sőt időközben megjelent pothirdetményével *két* tanácsnoki állásra hirdetett pályázatot. Minthogy a helyzet ilyen alakulása találgatásokra és különféle magyarázatokra ad alkalmat, legilletékesebb helyen informáltattuk magunkat az ügy mibenállásáról és a következőket tudtuk meg:

Dr. Pálfy József tanácsnok közvetlenül a pályázat kiirásáig maga sem gondolt arra, hogy résztvesz a pályázaton. Ezt látszólag feleslegessé tette az a mult évi közgyülési határozat, amely őt *tisztujitásig* terjedő hatállyal hivta vissza tényleges közigazgatási szolgálatra. Ennek a közgyülési határozatnak azonban a tanács azt a magyarázatot adta, hogy dr. Pálfy József nem hivható be tanácsnoki állásra, hanem arra az állásra, amit egyszer már betöltött, vagyis az *árvaszéki elnöki állásra.* Minthogy pedig az árvaszéki elnöki állás be volt töltve, ellenben megüresedett *Bokor* Pál h. polgármester nyugdijaztatása folytán egy tanácsnoki állás, a polgármester a közgyülési határozat végrehajtásaként azonnal megbizta dr. Pálfy Józsefet a II. tanácsi ügyosztály vezetésével. Ugyanakkor a főispán kinevezte Pálfyt tanácsnokká azért, hogy teljes jogkörü tagja lehessen a tanácsnak.

E helyzetnek következményei igy alakulnak:

1. Dr. Pálfy József mint árvaszéki elnök, tb. tanácsnoknak a tanácsnokokéval egyenrangu árvaszéki elnöki állásában eltöltött szolgálati ideje a tanácsnoki rangidősség tekintetében *beszámitható nem lévén:* dr. Pálfy József *a legkisebb szolgálati idejü tanácsnok.* Aminek gyakorlati jelentősége pl. abban jelentkezik, hogy a távollevő polgármester, h. polgármester után valamennyi tanácsnok megelőzi Pál-

fyt a közgyülésen, vagy tanácsülésen való elnöklésben.

2. A beválasztandó uj tanácsnok is rangidősebb tanácsnok lenne, mint Pálfy. Ez pedig fizetésben is lényeges különbséget jelenthet, mert az uj szervezet szerint a rangidős tanácsnoknak külön reprezentációs költséget engedélyez a belügyminiszter.

3. A helyettes polgármesteri állás betöltésénél Pálfy nem választható h. polgármesternek, mert a tanács magyarázata szerint nem tanácsnok, hanem tanácsnoki ügykört betöltő árvaszéki elnök, tb. tanácsnok.

Tisztujitáskor Pálfynak, hogy nyugdijjogosultságát el ne veszitse, árvaszéki elnöki állásra kellene pályáznia.

5. Dr. Somogyi Szilveszter polgármester, aki Pálfy hivatali muködését nagyra értékeli és őt a közigazgatásnak mindenképpen biztositani kivánja, tiszta helyzetet akart teremteni ebben a zavaros és több szempontból vitatható ügyben és megfontolásra ajánlotta Pálfynak a pályázatot, amelynek nem kétséges eredménye egyszerre megszünteti a felsorolt és egyéb visszásságokat. Amik közé tartozik az is, hogy a város egyik legrégibb, egyik legtekintélyesebb és egyik legfontosabb ügykört ellátó főtisztviselője, mint tiszteletbeli tisztviselő láthatja csak el hivatalát.

Ilyen tényállás mellett dr. Pálfy József nem tehetett mást, minthogy résztvesz a pályázatban és a polgármesterhez intézett nyilatkozatában maga kéri, hogy a polgármester ugy irja ki a pályázatot, hogy alkalma legyen a választásnak magát alávetnie. Teszi ezt, — amint a polgármesterhez intézett, ismert beadványában mondja —, a közgyülés iránti tiszteletből is, melynek módot kiván nyujtani arra, hogy ilyen vezető állás betöltésénél, mint a tanácsnoki állás, a közgyülésnek teljesen szabad keze legyen a város érdekében legalkalmasabbnak talált pályázók kiválasztásában.

Dr. Pálfy Józsefnek ez az elhatározása az egyéniségét jellemző korrektség megnyilatkozása, mely a város közönségének osztatlan elismerésével és rokonszenvével találkozik. A mai törtető világban bizony kevés olyan tisztviselő akadna, aki Pálfyhoz hasonló módon előkelő, diszes állását, kilépve a biztos fedezékből, a választás esélyeinek, emberek szeszélyeinek merné kiszolgáltatni. Ezt csak olyan ember teheti, aki ugy ismeri a maga értékét és a közgyülés komolyságát, mint dr. Pálfy József, aki egy emberöltőn keresztül szülővárosa érdekében kifejtett komoly munkával és ernyedetlen szorgalommal tört utat magának a közgyülés lelkiismeretéhez, melyben bizonyára nem is fog csalatkozni.

A „Városi Bank R.-T."

— Beszélgetés Bokor Adolf törvh. biz. taggal, —

Irta: **Gerő Dezső.**

A lapok hirt adtak róla, hogy az üzemigazgatóság legutóbbi ülésén *Skultéty* Sándor főszámvevőnek egy igen érdekes javaslata került szóba, amely a városi zálogházzal kapcsolatosan egy quasi *városi bankbetétekkel is foglakozó üzem* felállitásának tervét propagálta. Mint ismeretes, az üzemigazgatóság egyhangu határozattal napirendre tért a javaslat felett azzal az indokolással, hogy az jelenleg *„nem időszerü"*. Az üzemigazgatóságnak ez a szükszavú és kissé érthetetlen állásfoglalása feltünést keltett mindazok előtt, akik a főszámvevő tervét már közelebbről ismerték és azt minden tekintetben megvalósitandónak, a város érdekében állónak tartották. Értesülésünk szerint *nem is marad ennyiben a dolog*, mert a tervet helyeslő egyik városatya a kérdést inditvány alakjában ujra felszinre hozza, amellyel vagy a tanács, vagy pedig a közgyülés még behatóbban foglalkozhatik, mielőtt mint „nem időszerüt" beláthatatlan időre tényleg levenné a napirendről.

Minthogy a tervről eddig meglehetősen kevés részlet került a nyilvánosság elé, szükségesnek láttuk olvasóinkat kissé részletesebben tájékoztatni.

Ismeretes, hogy a városi üzemek egy része üzem- és forgótőke gyanánt a városi főpénztártól kölcsönvett összegeket használja fel, amikért ugyanazt a kamatot fizeti a főpénztárnak, amit a bankok is felszámitanának egy esetleges kölcsön igénybevételénél. Ilyen 200.000 pengőnyi városi tőkével dolgozik többek között a hatósági zálogház is, amely — mint köztudomásu, — sajnos, a város egyik legrentábilisabb vállalkozása. (Zárójelben mondva: ez a „sajnos" csak a közviszonyok vigasztalanságára vonatkozik.)

Ilyen módon azután meglehetősen jelentékeny összegre rug az a pénz, amit az egyes üzemek még mindig igénybe vesznek és lekötve tartanak a város kasszájából. Amikor *Skultéty* Sándor főszámvevő a városi bank megalapitására gondolt, mindenekelőtt az a cél vezérelte, hogy *felszabaditsa valamilyen módon ezeket az üzemek által igénybevett összegeket.* Ugy képzelte, hogy egy ilyen hatósági intézmény, a mely egyelőre csakis betétek elfogadásával és azok kezelésével foglalkoznék, nemcsak teljes egészében lenne képes az üzemek pénzszükségletét kielégiteni, hanem ezenfelül eléggé számottevő *tiszta jövedelmet* is hajtana a város részére. Most már csak arról volt szó, hogy ezt a betétintézetet ugy kellene megvalósitani, hogy az a városnak semmi, vagy legfeljebb csak elenyészően csekély adminisztrációs kiadást jelentsen amellett, hogy feladatát kifogástalanul meg is oldja.

Igy jutott a főszámvevő arra a gondolatra, hogy a már meglévő városi zálogházat bővitenék ki egy ilyen betéteket is elfogadó és azokat bankszerüen kezelő hatósági intézménnyel, felhasználva hozzá a zálogháznak már meglévő személyzetét és adminisztrációját. Ez annál is kedvezőbb megoldásnak látszott, minthogy ezen az uton egészen jelentékeny módon leegyszerüsitődnék mindkét hatósági üzem igazgatása és forgótőkével való ellátása. Azzal pedig, hogy

az összes többi üzemek hitelszükségletének ebben az u. n. Városi Bankban való centrális kielégitése válnék lehetségessé, nagyon sulyos feladattól mentesitené a főpénztárat, amelynek óriási forgalmát és sokoldalu, nehéz munkáját eddig is feleslegesen komplikálta az üzemek pénz- és hitelügyleteinek lebonyolitása.

Természetes, hogy mint annyi más városi ügy, ez is kormányhatósági jóváhagyást igényel; anélkül meg nem valósitható. Gondolt erre is a főszámvevő és biztatást látott abban a tényben, hogy a budapesti községi takarékpénztár *egyenesen a kormány iniciativájára jött létre.* Nem látott tehát akadályt felmerülni arra az esetre sem, ha történetesen Szeged fordul egy ilyen üggyel a kormányhoz.

Amint látható, elméletben már meglehetősen előkészitette a főszámvevő a tervet; sőt, értesülésünk szerint, sikerült megnyernie a tanács és a polgármester előzetes elvi hozzájárulását is, még mielőtt azt az üzemigazgatóság elé vitte volna. Azirán t, hogy a Pénzintézeti Központ felhatalmazza az alakitandó Városi Bankot betétek elfogadására és azok bankszerü kezelésére, egy pillanatig sem merült fel kétség, minthogy hasonló eset már az ország különböző városaiban is előfordult.

Ilyen előzmények után vitte be Skultéty főszámvevő a Városi Bank létesitésének ügyét a mult hétfői üzemigazgatóság ülésére azzal a javaslattal, hogy az üzemigazgatóság most csak elvi határozatot hozzon. Még pedig ugy, hogy tegye át pártoló javaslattal a város tanácsához azzal, hogy a tanács intézzen egyelőre kérdést a kormányhatósághoz, vajjon milyen álláspontot foglalna el, ha történetesen egy szegedi hatósági betétintézet jóváhagyása iránt irna fel hozzá a város törvényhatósága?

Erre következett azután az üzemigazgatóságnak az a határozata, hogy mint „nem időszerüt" leveszi a napirendről. Hozta pedig ezt a határozatát többek között *Bokor* Adolf, a széles körben ismert és tisztelt törvényhatósági biz. tag, az üzemigazgatóság egyik tagjának javaslatára.

Érthető, hogy ezek után kiváncsian várt a közvélemény több kérdésre feleletet, ami megmagyarázná az üzemigazgatóság szükszavú s kissé rejtélyes állásfoglalását. Különösen a „nem időszerü" kifejezés ütött szöget sokak fejébe, akik nem tudták elfogadni, hogy időszerütlen lehet bármi is, aminek megvalósitása nem ütközik nagyobb akadályokba és ami a város egyenes érdekeit szolgálja.

E homályt és kétségeket eloszlatandó, *kérdést intéztünk Bokor Adolf* tvh. biz. taghoz azirán t, hogy milyen aggályok alapján hozta az üzemigazgatóság elutasitó javaslatát és különösen mit értett azon, hogy *„nem időszerű"*. Bokor Adolf a következő érdekes felvilágositást adta:

— Nem tagadom, — mondotta, — nekem is volt némi részem abban, hogy az üzemigazgatóság levette a városi betétintézet ügyét a napirendről azzal, hogy az jelenleg „nem időszerü". Amint ebből is látható, *téves* az a megállapitás, hogy az üzemigazgatóság *érdemben bármilyen határozatot hozott volna* a javaslatot illetően. Tehát sem el nem fogadta, sem el nem utasitotta. *Csak napirendre tért egyelőre a kérdés fölött.* Magától értetődik, hogy mindezek ellenére, a tanácsnak még mindég módjában áll tetszése szerint határoznia, tekintet nélkül az üzemigazgatóság véleményére és igy akadály nélkül kérdezheti meg a kormányt, mit szól a tervhez. Annál is inkább, mert hiszen tudom, hogy a tanács, amely nem idegenkedik a hatósági betétintézet megalakitásának gondolatától, ezt az informativ lépést meg is fogja tenni.

— Ami már most azt illeti, hogy én személyemben miért idegenkedem a terv megvalósitásától és miért nem tartom azt most még időszerünek, erre nézve több okom van. Mindenekelőtt az, hogy először tudni akarom, hogy *milyen lesz az uj községi törvény;* vajjon biztosit-e az a kormánynak olyan, a városok autonómiáját a mainál is jobban megnyirbáló jogokat, amelyek alapján a minisztériumok nemcsak felügyelhetnek a városi jövedelmek miként való felhasználására, hanem egyszersmind rendelkezhetnek is azokkal. Na, már most, ha a kormánynak a jövőben esetleg *tényleg* módjában lesz diszponálnia a város jövedelmeivel, — amit nem tartok kizártnak, — a többi magyar városok részben kedvezőtlenebb helyzetére való tekintettel, — ugy előállhat az a nem kivánatos helyzet, hogy ugyanakkor, amikor egy ilyen hatósági intézmény létesitésével sulyos konkurrenciát teremtett a város a falai között lévő magán-pénzintézeteknek: ennek az uj üzemnek várható jövedelmét idegen, tehát nem szorosan vett szegedi városfejlesztési célokra használják fel. Erre pedig a városnak nincs szüksége és ezért a célért valóban nem szabad a magángazdaságnak amugy is sulyos helyzetét mesterségesen és feleslegesen még jobban megnehezitení. Abban az esetben azonban, ha errevonatkozóan megnyugtató biztositékokat kapna a város közönsége, vagyis ha a város jövedelmei továbbra is kizáróan a város szükségleteinek kielégitésére szolgálnának; *már sokkal könnyebben tudnám magam egy hatósági betétekkel foglalkozó intézmény létesitésére elhatározni,* illetve azt megszavazni. Addig azonban, mig, — amint azt a rendőrségi hozzájárulás példája is igazolja —, a kormány egyes ténykedései inkább ennek a reménynek az ellenkezőjét látszanak beigérni, nem tudok nyugodt lélekkel egy uj üzem létesitéséhez hozzájárulni, aminek gondolatát, mindentől függetlenül, korántsem tartom annyira antipatikusnak, amint azt többen tévesen magyarázták szavaimba.

— A másik ok, — folytatta *Bokor* —, ami egyelőre visszatart a javaslat megszavazásától, az, hogy *az üzemigazgatóság képtelen lenne felügyeleti jogát gyakorolni* a létesitendő pénzintézet felett, ha az mint városi üzem, — akár mint csak a zálogház kibővitett intézménye is —, müködnék. Kételkedem is benne, hogy ilyenformán a zálogház megkapná-e a Pénzintézeti Központtól a betétek elfogadására és kezelésére feljogositó engedélyt. Azonban ha az, mint mondjuk: *Városi Bank Részvénytársaság,* rendes igazgatósággal, felügyelő-bizottsággal, stb. alakulna meg, ez esetben *kétségtelenül elnyerné* nemcsak a betétekkel való foglalkozásra szóló, hanem mindennemü banküglyet bankszerü lebonyolitására feljogositó engedélyt a P. K.-tól. Az azután már egészen mellékes lenne, hogy ennek a részvénytársaságnak óriási részvénytöbbségét, *akár 95 százalékát is,*

a város birja és igy valójában *az* a városi bank lenne, amit a főszámvevő a lelke mélyén meg is akar valósitani a most még megszükitett hatáskörrel tervezett hatósági pénzintézetével. Igy azután automatikusan megoldódnék az ellenőrzés problémája is, amit az üzemigazgatóság különben nem vállalhatna a zálogházzal kapcsolatosan. Persze, ennek a városi bank r.-t.-nak nem szabadna azzal kezdődnie, hogy *egy csomó urnak egy csomó fényes állás kreáltassék* és igy a jövedelem oroszlánrésze adminisztrációs költségekre menjen, hanem, — elvégre mégis csak hatósági intézményről lévén szó —, a számvevőségnek módot és lehetőséget kell találnia a bank adminisztrációjának lehető legnagyobb leegyszerüsitésére és a jövedelem fokozására. *Ha egy ilyen javaslattal állana elő valaki,* ugy azt hiszem, nem-igen találnék elvben okot annak visszautasitására, noha, meggyőződésem szerint, a magánbankok kifogástalanul, simán és mindenesetre mozgékonyabban látják el funkciójukat, amint azt egy quasi hatósági pénzintézet tenné. Különösen áll ez a kölcsönügylet terén. Ismétlem azonban: egy ilyen városi bank alapitásába belemennék.

— Ezek voltak tehát azok az okok és aggodalmak, — fejezte be *Bokor* —, amik engem az üzemigazgatóságban immár ismert felszólalásomra késztettek.

Mindezek után a magunk részéről ugy váljük, hogy *vagy igy, vagy amugy:* de a *Városi Bank felállitása már nem igen késhetik sokáig.* Ha ez intézmény létesitésével csak az az előny jelentkeznék is, hogy a főpénztár *állandóan és azonnal* rendelkezhetnék a most kihelyezett és nehezen hozzáférhető tőkékkel, máris meg kellene csinálni. Azonban az, hogy az üzemek ez intézmény létesitése által *minden főpénztári, vagy más segitség nélkül müködhetnek, nem kell drága kölcsönt igénybe venniök, fokozottabb mértékben vehetik ki ennek folytán részüket az égető városrendezési problémák megvalósitásában, sőt még tetemes tiszta nyereség is jelentkeznék:* olyan biztató igéret, amelynek elő nem mozditása szinte bűnnek látszik.

Bokor Adolf bizottsági tagnak az az aggodalma pedig, hogy az uj községi törvény esetleg oda fajulhat, hogy *elveszi a város rendelkezési jogát a saját jövedelmei felett:* olyan *mumus,* amit talán a legsötétebben látó szkeptikusok sem tartanak lehetségesnek.

MACHNIK GYULA

KÁRPITOSMESTER SZEGED,

Kossuth Lajos-sugárut 6. Telefon: 965.

Angol bőr és párnázott butorok
készitésében specialista.

Ottománok, diványok, matracok, ottomán átvetők és függönytartók nagy választékban! — Üzletemet november hó 1-én Tisza Lajos-körut 93., Gizella-tér és Szentháromság-utca sarok, helyezem át.

x **A gáztüzelés olcsóbb, tisztább, kényelmesebb a szén- és fatüzelésnél s nagy időmegtakaritással jár.**

KÉRJE A FŰSZERKERESKEDÉSBEN
A MOST MEGJELENT,
148 RECEPTET TARTALMAZÓ,
SZINES KÉPEKKEL ILLUSZTRÁLT
DR. OETKER-FÉLE
RECEPTKÖNYVET
ÁRA 30 FILLÉR

A 127 receptet tartalmazó „Hogyan készül a jó sütemény?" cimü könyvecskét kivánatra továbbra is ingyen és bérmentve küldöm.

Lőw Immánuel dr. jubileuma.

Tisztán technikai akadályokon mulott, hogy a Szegedi Szemle nem a mult héten vette ki a részét azokból a meghitt és őszinte szivből jövő üdvözlésekből, amikkel Szeged társadalmának minden számottevő tagja, rang és felekezeti külömbség nélkül, elárasztotta Lőw Immánuel dr. főrabbit, a magyarországi zsidóság felsőházi képviselőjét, lelkipásztori müködésének félszázados évfordulója alkalmából. Amikor ezennel a mulasztásunkat pótoljuk és mi is a feltétlen tisztelet, szeretet és megbecsülés koszoruját nyujtjuk a szegedi zsidóság és a tudományos világ büszkeségei felé, még számtalan ilyen férfiut kivánunk a magyar hazának, aki a tisztesség, a honszeretet és a mindent bevilágitó müveltség klasszikus példaképe.

Olcsó fürdőkádak Fogel Edénél, Takaréktár-u. 8.

Egy idealista levelei

a teuton városostornyok aljából.

I.

. . . . . 1928. szeptember.

Drága barátom!

Most itt vagyok . . . . . városkában, a thüringiai határ mentén és mielőtt fáradtan az egész napi csavargástól, álomra hajtanám fejemet, leirom neked mindazt, amit láttam. Ismételten kérlek, hogy ne mosolyogd le azt, amit e levélben olvasni fogsz, ne nevezz bohó és naiv idealistának, aki a föld felett lebeg valahol a rózsaszinü felhőkben, — amint azt te már mondogatni szoktad. Mert bár fiatal vagyok és ezek az én első önálló lépéseim az életben; azért lehetek talán én is elfogulatlan, aki helyesen tudom megitélni az átélt és tapasztalt dolgok értékét. Majd otthon, Szegeden, amikor összeülünk a meghitt kocsma-sarokban és bizonyitani fogok mindent; te is be fogod látni, hogy elhamarkodva mosolyogtál rajtam . . .

Szóval, itt vagyok, ... városkában, a német, kevéssé ismert romantika hires fészkében. Vagy 60—70 ezer ember lakik benne, szóval körülbelül a fele Szeged város lakosságának. De te! — ha végigsétálsz az utcákon, amik kivétel nélkül aszfalt-utak, ha beszivod a sétányok és parkok virágainak illatát, ha elbüvölve vagy kénytelen megállani egy-egy remekbe készült reneszánsz-kapu, vagy erkély alatt: Faust és Margaréta alakjait látod tovasuhanni az árkádos folyosók alatt. (Mondtam, hogy ez egy férfi-liba! — A cimzett közbevetett megjegyzése.)

Ezek az emberek álom-életet élnek, mintha semmi közük nem lenne ahhoz, hogy modern világ liheg körülöttünk, hogy repülőgép, rádió és rakéta-autó is lenne már a földön.

De ez csak csalódás, mert ha eljutsz a városka másik negyedébe, ahova a messzebb levő folyóból kivezetett hajózható csatorna is idetér: láthatod, hogy ezek az emberek nemcsak énekelni, virágot szagolni és erkélyek alatt fáklyászenét tartani tudnak, mert számtalan, (füstfogóval ellátott) gyárkémény ontja magából a fehér felhőket és a kikötőben nagy hajó hátán hozza-viszi az árukat. Ugy tudom, — a városházán mondták, — a lakosság felénél több gyári munkás. Ugyanitt figyelmeztettek, hogy el ne mulasszam végignézni este azt a zenés fáklyásmenetet, amit az ujonnan alakitott harminctagu városi zenekar tiszteletére és „felavatására" (?) rendeznek.

Városi zenekar! A szivem megdobbant. Hogyan? Hát ez a régóta fájó szegedi seb idáig is elkisér? (Lehetetlen frázisai vannak ennek a gyereknek! — A cimz. megj.) Istenem! Mennyit kértük, követeltük otthon Szegeden, ennek a tátongó (!) hiánynak megszüntetését, mennyit instanciáztunk, bizonyitottunk, számoltunk és felirtunk, (König Péter a megmondhatója), hogy rávezessük az illetékeseket: ezt, meg ezt kell csinálni! De otthon mindég irtóztak az összegektől, évi 40 ezer pengőket emlegettek, ami nélkül meg sem lehet indulni és itt, — ebben a félannyi városkában meg tudták oldani a kérdést? Vajjon hogy csinálták, kik áldoztak, amikor a lakosság zöme egyszerü gyári munkás? Érdekelt a dolog és mindjárt meg is kérdeztem attól az udvarias városi tisztviselőtől, akivel beszéltem:

— Hát van Önöknek annyi pénzük, ami egy ilyen városi zenekar felállitását lehetővé teszi?

A tisztviselő csodálkozva kérdezte:

— Annyi? Mennyi az az annyi?

— Hát . . . odahaza nálunk évi negyvenezer pengőkről beszélnek, ami szükséges hozzá.

A tisztviselő gyorsan átszámitotta, mennyit tesz ez ki német pénzben, azután harsányan felkacagott:

— Őrület! Ennek alig a tizedrészébe kerül nálunk a városi zenekar!

Ezzel elővett egy aktát és a csodálattól megnémult orrom (Rettenetesek ezek a hasonlatok: „a megnémult orr". — A cimz. közbev. megj.) — alá tartotta és magyarázni kezdett. Német, tehát alapos és számokkal operáló. A végin teljesen levett a lábomról. Annyira elámultam az adatokon, hogy okulás céljából pontosan ideiktatom, csupán az értékeket változtattam át pengőkre.

Emlitettem tehát, hogy a zenekar létszáma: 30 ember. Ebből:

karmester	
fuvolás	2
klarinétos	2
oboás	2
kürtös	3
trombitás	2
fagott	2
harsona (Posaun)	3
dobos stb. (Schlagwerk)	1
primhegedüs	4
secondhegedüs	2
violás	2
cello	2
nagybőgő	2
Összesen:	30 ember

Ebből az összeállitásból, — a karmestert kivéve, — 12-en szólamvezetők, (szólisták), 17-en rendes muzsikusok.

Ez az ensemble . . . . . városkában — a karmestert ismét nem számitva —, a következő pengőkre átültetett havi összeget igényli:

12 szólamvezető à havi 260 pengő	3120 P
17 rendes à havi 180 pengő	3060 P

A személyi kiadások összege havonta 6180 P plusz a karmester dijazása. (A karmester itt a városi zeneiskola egyik professzora, aki csak óradijat kap a zenekari funkciókért.).

Beszereztek továbbá (egyszer és mindenkorra) nagybőgőket, ütőhangszereket, hárfát, — a többit maguk a zenészek hozzák. Hivatalos helyiséa, adminisztráció, stb. egy fillérbe sem kerül, lévén összekapcsolva a zeneiskolával.

— Ezért naponta 8 órát kötelesek dolgozni a zenészek, — mondja a tisztviselő.

— Dehát minek önöknek városi zenekar és honnan veszik az erre való költségeket?! — tört ki betőlem a kérdés. A tisztviselő ujfent csodálkozott rajtam. (Én nem csodálkozom, — A cim. közb. megj.)

— Minek a város zenekar?! Uram, hát legelőször is a városi szinháznak, amely a város kasszájába befizeti érte azt az összeget, amibe eddig a magán-zenekara került. Persze, ha nagy operát adnak, kb. 10 zenésszel és dalárdákkal egészitik ki a rendes státust. De a városi zenekar keres is a városnak: ellátja a templomi zenét; ha a szinház nálunk nyáron szünetel, elmegy esetleg a másik nyári állomásra, ahol társulatunk előadást tart julius és augusztusban: elmegy szükség esetén fürdőhelyekre, vigadókba, bálokra, sőt hangversenyezik egyik előkelő kávéházunkban is; közreműködik a hangversenyeken, kiséri a szólómüvészeket és résztvesz magánosok temetésén, persze, minden hivatalos, vagy nemzeti ünnepségen is. Természetes, hogy az ezekért járó bevételek a város pénztárát illetik. De kapunk államsegélyt is, — summa summárum: bőségesen megtérülnek a kiadások.

. . . Én szótlanul vettem bucsut a városházától és szomoru szivvel gondoltam Szegedre.

Ebben az érzésben üdvözöl régi barátod és hived:

Kósza Gábor.

(A cimzett körkérdése: hát nem bolond ideálista ez a fiu?)

A mozgóképszinház és a szülők.

Irta: **Hübner József** szegedi népmüvelési titkár.

Kétségtelen, hogy az emberiség fejlődése közben — az ősembertől a repülőgépes emberig —, kialakult erkölcsi értékek közül a *családi élet* az, amely az emberiség erkölcsi alapokon nyugvó további fejlődését a leghatározottabban biztositja.

A családi élet keretében ugy a család, valamint az egyetemes közösség (a nemzet) érdekeit is érvényre kell juttatni. Itt lép előtérbe egyik legfontosabb szülői kötelesség: *a nevelés.* A nevelés a szülők részéről kötelesség, annak tudatával, hogy jó *neveléssel kiegyensulyozott, boldog és munkáséletet alapozhat meg gyermekének, mig a rossz nevelés legtöbbször az erkölcsi sülyedés, az elhibázott és százszor elátkozott élet kialakitója lehet.*

A nevelés kötelességének tekintélyes részét ma leveszi a szülők válláról az iskola, *azonban nem teljesen,* mert az iskola munkássága mellett a *szülők számára is maradnak kötelező feladatok* és csak a *kettő* harmonikus összemüködése biztositja igazán az ifjuságra gyakorolt nevelő hatások eredményes érvényre jutását.

A kitüzött cél elérésére a modern pedagógia ma már oly eszközöket is igénybe vesz, amelyek a régi iskolában ismeretlenek voltak. Igy került a technika fejlődése során az iskola szolgálatába a *vetitőgép,* a *film.*

A filmben rejlő nevelő és oktató értékek kiaknázására rendelte el a vallás- és közoktatásügyi miniszter az *iskolai kötelező film-előadásokat.* — Ezeknek ma még vannak hibái, zökkenői, amelyekkel azonban most nem foglakozunk, lévén ez nem a mi, hanem a hivatalos körök feladata.

Általában kétféle filmet különböztetünk meg: tudományos és szórakoztató filmet.

A mai élet bonyolultsága mellett már régen nem elégedhetünk meg azokkal az ismeretekkel, amelyeket a helyi viszonyok követelnek és nyujtanak, hiszen egész gazdasági berendezésünk olyan, hogy távolabbi vidékekkel, országokkal, sőt világrészekkel összefüggésben levő ismeretekre is szükségünk van, mert *az élet követeli azokat.* Ezek az ismeretek a *multban is előnyösek voltak,* azonban régente is nagyon kevés szülő volt olyan anyagi helyzetben, hogy gyermekét hazai vagy külföldi utazásokra vihette volna.

Az ilyen utazásoknak rendkivüli hasznuk volt, mert az utazás közben szerzett ismeretek nem üres szó, hanem *átélés utján* jutottak a lélek birtokába. *Élmények* szükségesek ahhoz, hogy lelkünkben nemes érzelmek, akarati elhatározások keletkezzenek. *Az utazások mindig élmények, átélések, tehát maradandó hatást gyakorolnak a lélekre.* Az utazás, *a világlátás* nevelő hatása tehát kétségtelen, azonban a mai kereseti és szociális viszonyok mellett a szülők többsége az utazások rendezéséhez szükséges anyagiakkal nem rendelkezik.

S ime szociális nyomorunkban a film siet segitségünkre!

Ma már minden szülőnek módjában áll, hogy gyermekét, költséges utaztatás nélkül, a film utján csodálatos erővel és részletességgel megrögződő élményhez juttassa. Nem szükséges más, mint hogy a szülő mindenkor kisérje figyelemmel a mozgóképszinházak müsorát s amikor tudományos (kultur-) film van müsoron, adjon alkalmat gyermekének, hogy azt megtekinthesse. Természetesen leghelyesebb, ha a szülő is elmegy gyermekével az előadásra, hogy annak során, a gyermek lelkében önkéntelenül és szükségszerüen feltóduló kérdésekre a kellő felvilágositást, ott helyben, megadhassa s ezzel gyermeke élményét elmélyitse.

A magyar moziknak ezt az előzékenységét és álszempontjából megbecsülhetetlen jelentőségü és értékü a Magyar Mozgóképüzemengedélyesek Országos Egyesülete elnökségének a magyar mozgóképszinházakhoz intézett ama felhivása, hogy müsorukba tudományos (kultur-) filmeket is illesszenek be, mert igy tényleg módjában lesz minden szülőnek, hogy a költséges utazások pótlására, kevés költséggel, filmek utján, juttassa élményekhez gyermekét, melyek egyben lelki életét fejlesztik, fogalomkörét, tudását is bővitik.

A Magyar moziknak ezt az előzékenységét és áldozatkészségét a szülőknek meg kell ragadniok, — ha törődnek gyermekük jövőjével.

A filmek második csoportjában, *a szórakoztató-filmek között is* nagyon sok olyan filmet találunk, a

melyek a puszta szórakozás, mulattatás mellett még a kedély ápolására, erkölcsi és esztétikai érzelmek ébresztésére is kiválóan alkalmasak. Ezek is nagymértékben segithetik elő a szülő nevelési eljárásának eredményességét.

Természetesen vannak olyan filmek is, amelyek megtekintése *nem ajánlható az ifjuság számára.* Ezeket a cenzura a 16 éven aluliak számára nem is engedélyezi. Kétségtelen, vannak még olyan filmek is, amelyeknek cselekménye, vagy talán csak egyes jelenetei nem alkalmasak az ifju lélek formálására. Az ilyen filmek előfordulásának magyarázata az, hogy a külföldi filmgyárak a filmben elsősorban üzletet látnak, amelynek a — rendesen külföldi — tömegizléshez kell alkalmazkodnia. *Itt is kiviláglik annak rendkivüli jelentősége, hogy a magyar filmgyártást fel kellene már támasztani, végre tenni kellene már ezen a téren valamit.*

A kifogásolható filmektől *gondos* szülő természetesen távol tartja gyermekét.

Ezeknek a filmeknek a kikapcsolása után azonban még mindig sok olyan film van, amelyeknek tartalma, cselekménye kiválóan alkalmas a hazafiasság, a szülők iránti tisztelet és szeretet, a kötelességérzés, a munkaszeretet, egymás megbecsülése stb. stb. érzésének fejlesztésére, ily irányu élmények keletkeztetésére, átéltetésére s amelyek a helyes erkölcsi szemléletet is nyujtanak.

Gondos, gyermeke jövőjével törődő szülő ezeket a filmeket is figyelemmel kiséri és alkalmat ad gyermekének azok megtekintésére.

A fentiek után le kell szögeznünk, hogy a mozgószinház a szülők irányitása alapján nevelési tényező lehet, amely olyan nevelő hatásokat sugároztat, a melyeket különben csak a kiváltságos anyagi helyzetben levők tudnak felhasználni. Miután ezeknek a nevelő hatásoknak az érvényrejuttatása a mozgóképszinházakban sulyos anyagi megterhelést a szülőknek nem jelentenek, azok igénybevétele a szegényebb társadalmi osztálynak is módjában áll.

Mi e kérdés fontosságára a figyelmet felhivtuk, az előnyök kihasználása a szülőktől függ. S ha a szülők a fentiek szerint törődnek, sulyt helyeznek gyermekük nevelésére, akkor a szülők által figyelemmel kisért filmelőadások sohasem lesznek rossz hatásuak, amilyennek azt egyes *tulzók, rémlátók rosszindulatuan* feltüntetni igyekeznek.

SZŐNYEGEKET
müvészies kivitelben, országosan elismert, legjobb készitőjénél vásároljunk.
MINDENFÉLE SZŐNYEGEK
szakszerü javitását jutanyosan vállalom.
Állandó kiállitás!
Gépi szőnyegek, takarók, paplanok, átvetők, függönyök stb. jutányos árban kaphatók.
Gábor szőnyegáruháza
Rosmann-palota, Kárász-u. 8.

— **Elegánsan öltöző hölgy** és jóizlésü férfi csak **Del-Ka-cipőt** visel. — **Del-Ka-Hungária R.-T. Kárász-utca 14.**

Üzlet és iskola.

Most már elültek a szenvedelmek, amik a szegedi könyv- és papirkereskedők, meg egy ipari szakiskola igazgatósága között kerekedtek amiatt, mert az iskola egyik tanára rajzszereket árusitott az iskolában a tanulóknak.

Mi most már nem terjeszkedünk ki magára az esetre, amelyet a napilapok kimeritően letárgyaltak. Minthogy azonban az iskola igazgatója belátta, hogy a szegedi kereskedők mozgalma igazságos és beszüntette a további eladásokat az intézet falain belül: önkénytelenül is felmerül az a kérdés, miért kellett ezt a plauzibilis és egyszerü igazságot röpirati, tehát a végletekig menő harccal érvényre juttatni, amikor ezt az eredményt néhány felvilágositó szónak is el kellett volna érnie?

Kinek kell azt külön magyarázni, hogy milyen helyzetben vannak ennek az agyonnyomoritott hazának kereskedői, akiknek egész léte, exisztenciája, becsülete és minden vagyona nagyrészt a közönség vásárlóképességétől függ? Ki ne tudná, hogy Csonkamagyarország kereskedői milyen mértékben veszik ki részüket a sulyosan nyomasztó közterhekből, milyen üzleti kötelezettségeknek kell házbérek, személyzet fizetése, árutartozások, stb. stb. fejében eleget tenniök és azonfelül még a saját családjuk és társadalmuk iránt is? Vajjon hol van az az ember, akinek még be kellene bizonyitani, hogy a kereskedők részére csak egy a biztos: a kötelezettségek teljesitése, de az ezt lehetővé tevő eszközök: a közönség vásárlása után befolyó összeg, egészen bizonytalan a nagy verseny és publikum lerongyolódott mivolta következtében?

Senkinek sem kell ezt ma már külön plauzibilissé tenni és mindenki érzi, tudja azokat a nagy áldozatokat, amiket a szerencsétlen magyar kereskedelemnek hoznia kell és amiket a csodával határos módon hoz is.

És mégis, ugy látszik, akadtak emberek, akik figyelmen kivül hagyták azt a nagy, létért folyó küzdelmet, amit kereskedőinknek meg kell vivniok és akár igazolt, akár igazolatlan, de mégis egyenlőtlen versenyt támasztottak velünk szemben. Versenyt, amit terhek és kötelezettségek nélkül vajmi könnyü volt meg is nyerniök. Bizonyos: ez a verseny nem szolgált egyéni érdekeket és tetszetős célért folyt. Amikor még azonban ugyane cimen más iskolában is folytak eladások és ez altruisztikus célok ellenére is, akadt miniszter, aki előtt meghallgatásra talált a kereskedők mindenképpen indokolt kérelme: ennek ellenére is akadt még intézet, amelynek egyik tanára a kereskedő szerepét is átvette az oktatás kötelezettsége mellé, az iskola vezetőségének tudta és jóváhagyása mellett.

Hát ezt nem szabad. A tanár csak tanitson és hagyja az üzletet az iskola falain ki-

vül: bizza a jótékonyságot azokra, akiknek ez hivatása és kötelessége. De amint a kereskedő sohasem arrogálja magának a tanár hatáskörének betöltését: ugy az iskola se lépjen reá a kereskedők terrénumára, mert amellett hogy ezzel amugy is sulyos terhekkel sulytott exisztenciák érdekeit sérti, veszélyezteti a tanulás és a tudomány mindenek felett való tiszteletét és tekintélyét.

Örvendetes, hogy ezt immár az az egyetlen szegedi iskola is belátta, amely még végvárként tartotta magát elsáncolva egy letünt idő kivételes lehetőségeinek emléke gyanánt. De ezt el lehetett volna érni gyorsabban is, csöndesebben is és nem kellett volna az iskolának az érdekkörök jogos elkeserédését kihivnia maga ellen.

Rab Géza:
Keresztuton.

Fenti cimmel a tehetséges fiatal költőnek verseskötete jelent meg, (ára 1 pengő, — árusitja ő maga,) amely hangos feljajdulás a toll majd minden emberének közös sorsa: *a mostoha végzet ellen.* Alább két verset közlünk mutatóba a füzetből, amely gazdag ellenértékét nyujtja annak a csekély összegnek, amit a költészet kedvelői bizonyára szivesen áldoznak érte.

Már nem hiszem...

— Dr. Telts Mátének —

Már nem hiszem, hogy más lehettem volna
És nem hiszem, hogy egyszer más leszek még,
Letérdelek bölcsőm fölé hajolva,
S mint bús királyfi, meghalni szeretnék.

A múltamat sem értem már egészen,
Bár mágusok utódjaként neveltek,
Csak szenvedés és bánat volt a részem,
Mert álmaim, örökkön éjre leltek.

Már nem hiszem, hogy hajnal is lehet még,
Hisz minden órám alkonyatba kerget,
Csak szenvedek, mint ismeretlen vendég,
Ki bajt okozva lépte át a kertet.

Apámnak

Mindegy, hogy szivünk igaz, vagy hamis,
Veled vagyok a gyilkos lázban is.
Forró könnyek közt mondom el neked,
Hogy mennyit szenved kóbor gyermeked.

Nem érdekel a téli nap se már,
Hűs estéken a kedvesem se vár;
Hiába várlak, nem jössz el te sem;
Nyugalmat nem hoz már az este sem.

Vakon vezet reménytelen útunk,
És elveszünk, ha meg nem alkuszunk;
Ha meg nem állunk csendesen, ahol
Szénát kínál az álmodó akol.

Felhivás az üzlet és kirakat-tulajdonosokhoz.

A Szegedi Légszeszgyár és Villamtelep Igazgatósága a szegedi kereskedőknek módot akar nyujtani arra, hogy kirakatukat és áruik reclamirozására modern világitási berendezéseket és világitó reclám eszközöket szerezzen be.

A szegedi ipartestület elektromos szakosztályának közremüködésével óhajtja ebből a célból a kirakatok modernizálásához szükséges statisztikai adatokat összegyüjteni. Felkérjük az üzlettulajdonosokat, hogy üzletükben eszközlendő méréseket és tatisztikai adatok összegyüjtését a rendelkezésünkre álló eszközzel támogatni sziveskedjenek és a szükséges adatokat ott megjelent kiküldötteinknek rendelkezésükre bocsássák.

Egyben értesitjük a kirakat és üzlettulajdonosokat, hogy az Elektrotechnikai Szakosztály, mint a Szegedi Légszeszgyár és Villamtelep világitás technikai kérdésekben dijmentesen ad szaktanácsot.

Azok az üzlettulajdonosok, akik kirakat világitásukat modern, gazdaságos világitásra óhajtják átépíteni, jelentsék azt a villamos művek igazgatóságának 2. telefonszámon, vagy az ipartestület villamos szakcsoport elnökénél 3—55. telefonszámon.

A Szegedi Villamosmü Igazgatósága.
A Szegedi Ipartestület Elektrotechnikai Szakosztálya.

— **Vizslaverseny.** A szegedi vizslaverseny iránt nagy érdeklődés mutatkozik. Az érdeklődők figyelmét a rendezőség felhivja arra, hogy 16-án reggel a városháza melletti autóbusz állomásról a versenyzők részére 7 órakor, a közönség részére pedig 8 órakor indul autóbusz a verseny szinhelyére, lahonnan a délutáni órákban indul vissza. Tekintettel a zsidó ünnepekre, 11 órakor is indul (vasárnap, 16-án) autóbusz, amennyiben elegendő érdeklődő jelentkezik. A közönségnek az a része, akik még a délelőtt folyamán vissza kivánnak jönni, ezzel az autóbusszal vissza is jöhetnek. Kisebb társaságok részére, kik nem akarnak az autóbusz kötött idejéhez alkalmazkodni, a rendezőbizottság által előre kialkudott olcsó autó áll rendelkezésre, ily igénylők forduljanak az autóbusz állomás vezetőjéhez. Az autóbusz viteldija 1.50 pengő. A verseny szinhelyére vezető ut az algyői vasut állomástól fehér zászlóval ellátott jelzőtáblákkal lesz megjelölve.

— **Dr Salgó és Társa Textikeresk. r. t.** (Ezelőtt Excelsior) 5% engedményt ad lapunk olvasóinak az árengedményre jogositó szelvény ellenében.

— **Kérjük előfizetőinket és hirdetőinket,** hogy az előfizetési, illetve hirdetési dijakat **csakis** lebélyegzett szabályszerü nyugta ellenében fizessék ki a kiadóhivatal által hozzájuk küldött pénzbeszedőinknek. **Pénz felvételére más nem jogosult; esetleg másnak kifizetett összegeket nem ismeri el a KIADÓHIVATAL.**

Szeged multja — szebb jövőjéért.

III.

Sporthét a jubiláris esztendőben.

Irta: (Lg.)

A jubiláris esztendő ünnepségeinek érdekességét nem kis mértékben emelné egy sporthét rendezése. Szeged sportja minden téren megállja a helyét és ezért olyan programmot lehetne összeállitani, amely iránt országos érdeklődést lehetne kelteni. A kultuszminiszter tervbe vette, hogy évenkint országos sportkongresszust rendez és az első kongresszus szinhelyének Szegedet szemelték ki. Az országos sportkongresszust össze lehet kapcsolni olyan nemzetközi versenyekkel, amelyeken az összes sportágak szerephez juthatnának.

A vizisportokról szólva elsősorban az uszást kel megemliteni.. Sajnos a rókusi uszóda nagy verseny rendezésére nem a legalkalmasabb, amennyiben a sportuszóda tervei azonban megvalósulnak, vagy a városi fürdő, vagy a városi stranddal kapcsolatosan, ugy a nemzetközi uszóversenynek nem lehet akadálya. Szeged uszósportja oly fejlett, hogy csak Eger veheti föl vele a versenyt. Két napos nagy uszóverseny kétségtelenül megmozgatná az egész ország uszósportját és nagy érdeklődésre lehetne számitani. Szeged uszósportja megfelelő uszoda mellett ezen a versenyen már imponáló eredményekkel mutatkoznák be ország-világ előtt.

Az uszás mellett nagy érdeklődésre tarthat számot egy nagy nemzetközi evezősverseny, sőt országos verseny is. Szeged evezössportja a vidéki evezősök élén áll. Az idei versenyeken a szegedi szinek nem egyszer nagy ellenfelekkel szemben is diadalmaskodtak. Szeged evezős egyletei olyan regatta programot tudnának összeállitani, amely méltán foglalná el előkelő helyét a sporthét versenyeinek sorában. Az uszó és evezőversenyek estéit nagyszerüen tetőzné be egy országos birkózó- és ökölvivó verseny. A déli kerület birkózói még most is tartják vezető helyüket, dacára annak, hogy az elmult esztendőben, mintha Szegeden egy kis stagnálást lehetne megállapitani. Egy országos verseny kétségtelenül uj virágzásnak inditaná a szegedi birkózó sportot, amire már csak azért is lehet várni, mert a helyiség kérdése az uj, nagy modern tornacsarnokok létesitésével megoldást nyerne.

Ugyancsak pompás esti versenyeket rendezhetnének Szeged vivói, akik a vidék vivósportjának élén állanak. Megfelelő helyiségek, rendező és versenyző gárda rendelkezésre áll és olyan alapot jelent, amelyre épiteni lehet. A Szegedi Vivó Egylet kétségtelenül örömmel állana ennek a tervnek szolgálatába és ha a versenyeken a magyar olimpiai gárda tagjai is résztvennének, a siker nem maradhatna el, sőt egy ilyen verseny csak hozzájárulna a szegedi vivósport tovább fejlesztéséhez.

De sorompóba lehet szólitani Szeged teniszezőit is. Ez a szép sport a környéken egyre több és több hiveket szerez és a környék teniszezőinek játékereje hatalmas javuláson ment keresztül. Egy országos versenyen a magyar városok legjobb teniszezőit kellene összegyujteni és kétségtelenül számos uj tehetség kerulne felszinre és járulna hozzá a magyar teniszsport fejlődéséhez.

A déli atléták még ma is vezetnek a vidéki atlétikában. [illegible] nagyobb szabásu verseny, de még mindig emlékezetes az a nagy érdeklődés, amely Houben szegedi startját kisérte. Szegeden kétségtelenül csökkent az atlétika iránti érdeklődés, de egy jól rendezett, kiváló atlétákat felvonultató verseny fölelevenitené azt az érdeklődést, amelyet az atlétika megérdemel. A MASz déli kerületének vezetői a legnagyobb örömmel vállalnának munkát egy ilyen verseny megrendezésére, ha a város erre fölkérné. Az atlétika mellett az ujra feléledt kerékpársport is résztvehetne az országos sporthét sokoldalusságának és érdekességének emelésében. Szeged kerékpározói az utóbbi időben nem egy pompás győzelemmel tértek haza. De nemcsak a kerékpárosokat, hanem a motorosokat is mozgósitani kellene. Egy nagy csillag-tura, vagy más autó-verseny csak sikerre számithat.

A legnépszerübb sport, a labdarugás is beiktatható a sporthét keretébe. Szeged a Bástya révén elsőosztályu ligaegyüttes fölött rendelkezik, amelynek nevéhez már nem egy nemzetközi siker füződik. Egy jubileumi meghivásos kupaverseny, amelyre egy elsőrendü magyar, osztrák, cseh együttes küzdene, páratlan érdeklődésre tarthatna számot.

Végül a szokásos évi lóverseny nagyobb arányu rendezés mellett egészithetne ki egy olyan sportprogramot, amelyre minden város büszke lehetne és egyedül állna az utóbbi évek, — nem csak szegedi, hanem országos viszonylatban is — sportesemányeinek sorában.

Nemzeti Hitelintézet RT. fa- és széntelepe

Kossuth Lajos sugárut 37. szám. — Telefon 16—91.

I-a Wildenstein-segeni porosz kőszén, darabos, kocka vagy dió . .	P	**6.34**	I-a dorongmentes 2 éves bükkhasáb fa P **3·34**
I-a Hindenburg porosz diókoksz .	P	**7.54**	I-a „ „ „ „ tuskózott fa P **3·70**
I-a Retorta faszén	P	**10·90**	I-a „ „ „ „ aprított fa P **3·98**
			I-a „ „ „ „ hasábfa vagontét. P **3·14**

Főiskolai törekvések Szegeden 1790—1921-ig.

Irta: **Gál Ferenc**, tanár.

IX.

Egyetemeink szaporitásának kérdése nagyon régi keletü. Már a mult század első felében felvetődik a jogi oktatás reformálásának a kérdése s ezzel kapcsolatban több egyetemnek a felállitása. Igy a negyvenes években a budapesti egyetem tanácsa állást foglal a jogakadémiák eltörlése mellett s négy uj egyetem felállitását sürgeti. (Kolozsvár, Zágráb, Pécs, Kassa.)[50] *Természetesen az akkori idők nem voltak alkalmasak arra, hogy ebben a nagy horderejü kérdésben a tervezgetésen tul jutottak volna,* minthogy később is a kiegyezésig még a tervezgetésnek se lett volna semmi célja. *A kiegyezés után azonban a többi problémákkal együtt ez is előtérbe került s hosszu évtizedeken keresztül tartotta mozgásban a kedélyeket.* Nagyon sokat, nagyon sokféle szempontból irtak a kérdésről, amelynek végleges megoldása — ha ugyan az is véglegesnek mondható — a legközelebbi multban nyert befejezést.

Uj egyetemek felállitását sok minden érdek sürgette, de legelsősorban a nemzeti *aspiratio.* Aztán *az, hogy a budapesti egyetem tul népes volt s e miatt nagyon sok hallgató kiszorult a külföldi, leginkább a bécsi egyetemre;* olyan sokan mentek oda, hogy volt idő, amikor a magyaroknak a bécsi egyetemről való kitiltásai napirendre került. *Fontos érdek volt, hogy Erdély egyetemet kapjon* nemcsak azért, mert ettől várták a budapesti egyetemi viszonyok megváltozását, hanem a nemzeti érdek is kivántta ezt. *Igy nyilik meg a kolozsvári egyetem 1872-ben.*

A *kolozsvári egyetem a hozzá füzött várakozások azt a részét, hogy a pesti egyetem népességét csökkentse, nem válthatta be;* az országnak meglehetősen a szélén volt s igy Erdélynek, mint eléggé szeparált résznek, a főiskolája lett s ilyenként fejlődött, a pesti egyetem látogatottsága nemhogy csökkent volna, hanem az egész ország rohamos fejlődése következtében évről-évre nagyobbodott. *A zágrábi egyetem felállitása után,* mintegy annak az ellensulyozására, *Trefort vk. miniszter gondol először arra, hogy az ország harmadik egyetemének a létesitését napirendre tüzze.* Először a pécsi Árpádkori egyetem gondolata vetődött fel a napilapok hasábjain, ez azonban közérdeklődésre nem talált s igy elaludt; majd Debrecen mellett igyekeztek propagandát csinálni. (ref. egyetem), ami mintegy visszhangja volt az előbbinek s a „Hon" többször cikkezett róla, de mert az anyagiak hiányoztak hozzá, ez a megmozdulás is abbanmaradt.[51])

A kérdést abban a formában, amelyből 1878. és a következő években oly nagyarányu versengés fejlődött ki a városok között az egyetem megszerzése érdekében, a pozsonyi jogakadémiai tanárok vetették fel 1876-ban. Erről a kérdésről tájékoztat röviden Trefort vk. miniszter is 1880-ban kiadott felségfolyamodványában. *Pozsony megmozdulása 1878. szeptember 14-én kerül nyilvánosságra azzal kapcsolatban, hogy a város Simor hercegprimáshoz fordul a hercegprimási palotának az egyetem céljaira leendő átengedéseért.*[52])

A szegedi lapok élénken kommentálják az esetet s azt igyekeznek bizonyitani, hogy semmi szükség nincs az egyetemre addig, amig a népoktatás olyan silány helyzetben van, mint jelenleg. Azt mondják, hogy például Szeged ötszörösét költi erre annak, amit a törvény előir s amikor 6000 frt. államsegélyt kér, azt a miniszter pénzhiány miatt megtagadja. A határőrvidéken 300 tanitóra lenne szükség s 25-öt küldöttek. Tehát a legszükségesebbekre nincs pénz s igy a pozsonyi egyetemre sem lehet. Nem sokkal ezután, szeptember 19-én, *Trefort választói között Pozsonyban van, és a városi közgyülés küldöttségének, amely az egyetem felállitására vonatkozó elhatározásáról is megemlékezik, azt válaszolja, hogy meggyőződése szerint szüksége van az országnak még egy egyetemre és amint már kijelentette, Pozsonyt tartja a legalkalmasabbnak annak felállitására* és a kormány támogatja is őt törekvésében.[53]) A pozsonyiak október 2-án gróf Eszterházy István főispán elnöklete alatt gyüléseznek a további teendők felől tekintettel arra, hogy a primási palotát nem kapták meg.

Már ennyire haladtak volt a dolgok, amikor Szeged is, de nem hivatalosan, megmozdul. Rendkivül türelmetlen, sőt sokszor kiméletlen hangu cikkek jelennek meg Vass Pál városi aljegyző tollából, amelyekben a későbbi memorandum gondolatai találhatók meg.

[50]) Vitkovics: Pozsonyi Lapok, 1878.

[51]) Szegedi Hiradó, 1878. okt. 9. és köv.

[52]) Szegedi Hiradó 1878. szept. 15.

[53]) Szegedi Hiradó 1878. szept. 20.

Adattár.

Rovatvezető: **Lugosi Döme dr.**

ANDREA DUGONICS

AB ANGELO CUSTODE

Hungari Szegediensis e clericis regularibus scholarum piarum arti um liberalium et philósophiae doctoris nec non in alma, regia et celeberrima Universitate Tirnaviensi matheseos professoris publici, ordinarii, regii

CONNOTATIONES

nondum in ordinem redectae libera et regia urbe SZEGEDINO.

Inscribere coepi Tirnaviae anno 1775. de 25a Martii qui est Annua primus incolatus mei Tirnaviensis.

DUGONICS ANDRÁS
(AZ ŐRANGYALHOZ)

a kegyes iskolák rendjéből való Szegedi magyar pap, a szabad művészetek és bölcsészet doktora, a híres és tudós nagyszombati kir. Egyetemen a számtan nyilvános rendes tanára

FELJEGYZÉSEI
SZEGED SZAB. KIR. VÁROSRÓL,
melyek ezideig még összegyüjtve nincsenek.

Nagyszombatban, 1775. március 25-tól kezdtem összeirogatni, nagyszombati tartózkodásom el sö évébe

Annus incertus fortasse **1103.**

In annalibus Praemonstratensis haec loca Monasteriorum hujus ordinis (in Dioecesi Colocensi sitorum) recensentur: Báth, Kaloca, Szeged. Vide Katona (His. Metr. Col. Ecc.)

Bizonytalan esztendő, talán 1103.

A premontreiek évkönyveiben (a kalocsai egyházmegyében) a következő helyiségek soroltatnak föl, mint rendházaiknak székhelyei: Báth, Kalocsa, Szeged. Lásd Katona: (A kalocsai egyházmegye története)

Jegyzet: V. ö. Reizner János: Szeged története III. 28. o. A mü teljes cime: Katona István: Historia metropolitanal Colocensis ecclesiae. Kalocsa, 1800.

*

Pro anno **1140 circiter.**

Vadingus dicit Tom. XV. fol. 169. n. 42. Civitatem Szegediensem in Colocensis Ecclesiae juribis fuisse. (— —) Katona in Histor. Metrop. Eccl. Col. Par. I. fol. 22.

Körülbelül 1140-ben.

Vadingus mondja XV. kötet 169 o. 22. sor. Szeged városa a kalocsai egyházmegye joghatósága alatt állt.

Jegyzet: V. ö. Reizner i. m. I. 34. o. „A szegedi pénzverés a szegedi főesperes (archidiaconus Seghediensis) panaszt tettek Sándor pápa egyik lajstromának hallatlan és vakmerő meghamisitása miatt."

*

Pro anno **1301.**

Fuit Szegedini conventus Franciscanorum Sanctae Maria ad Nives in Chanadiensi Dioecesi A° 1301. fundatus. Quod cum a Turcis A° 1525. exustum esset; ad instantiam civium Szegediensium restauratum est ab iisdem Turcis pro sex fratribus. Pázmány in App. II. Syn. Tirnav.

1301. évben.

Szegeden a Havi Boldogasszonynak szentelt Ferencrendü konvent volt, mely 1301-ben alapittatott a csanádi egyházmegyében. Minthogy ez 1525-ben a törökök által állittatott helyre a szegedi polgárok kivánsága folytán hat barát számára. Pázmánynál a függelékben, II. nagyszombati zsinatnál.

Jegyzet: V. ö. i. m. III. 10. o. A mü teljes cime: Pázmány Péter: Acta et decreta synodi divecesis Strigoniensis, Pozsony, 1629.

*

Pro anno **1330.**

Regnante Carolo Roberto fuit Szegedini Domus monetaria Testatur hoc manuscriptum opus a Georgio Pray relatum Tom. 2. Hierarch. Hung. p. 24.

1330-ban.

Róbert Károly uralkodása alatt pénzverde volt Szegeden. Bizonyitja ezt Pray György kéziratának 2. kötete a magyar hierarhiáról, 24 oldal.

Jegyzet: V. ö. Reizner i. m. I. 340. o. „A szegedi pénzverdét az 1332. évi pápai tizedlajstromok többször emlegetik", V. ö. Hóman Bálint: Magyar pénztörténet 1000—1325. Budapest, 1916. 460. o. „Ezenkivül valószinüleg Szegeden is volt pénzverőkamara, mert 1332—1340 közt szegedi kis dénárok (parva moneta Chogediensis és Czegediensis) emlittetnek (Mon. Vat. I/1. 174. és 415. l.)" A szegedi városi muzeumban általam lemért Árpád-ház korabeli dénárok között olyan szegedi lelet is van, amelyhez levő dénárok suiyra és alakra nagy eltérést mutatnak az ország egyéb leleteitől. Ezekből azt következtetem, hogy Szegeden már Róbert Károly előtt is volt pénzverde. — Reizner és Hóman egyébként a Pray codextől függetlenül állapitották meg a fentieket. — E tárgyat érinti Czimer Károly Szeged monographiája. Szeged, 1901. 23. o., mely szerint a Hóman által később idézett hely „nem azt jelenti, hogy a pénzérmék (monetae) Szegeden készültek, hanem azt fejezi ki, hogy a márkákat a szegedi pénz-suly szerint mérték." — Szóval Szegeden csak kir. kamarai pénzváltóhivatal állott, de külön pénzverdét sohasem állitottak." Ezt a vitás kérdést azonban nemcsak a Pray codex, hanem a városi muzeum éremleletei is eldöntötték.

(Folytatás.)

Szeged sz. kir. város Zálogháza

hivatali helyiségeit

f. évi szeptember havában

az Oroszlán-utcai városi bérházba helyezi át.

Sportcentruma-e még Szeged a vidéknek?

(Folytatás.)

Az amatőrfutball dekadenciája és az atlétikai élet teljes stagnálása után már szinte felesleges volna kitérni a többi sportágra. Az atlétikánál rá kell mutatnunk első cikkünk alátámasztására, hogy a Debrecenben lefolyt nagy propaganda versenyen a 22 kiküldött déli atlétából csak hét szerzett értékes helyezést, abból is egy nem szegedi, négy pedig KEAC-ista, tehát abból az egyesületből való, amelynek köszönhető, hogy Szegeden még egyáltalában lehet atlétikáról beszélni.

Egészen tragikomikus a helyzet

az uszásnál.

Szeged csak ugy burjánzik az uszótehetségektől, kontinentális hirnevü versenyzői vannak, de uszoda, ahol trenirozhatnának, a znincsen. Ez az uszoda kérdés a legfájóbb része Szeged sportéletének és röstelkedve kell gondolni arra a nyilt levélre, amelyet Komjádi Béla, a világhirü magyar vizipóló csapat kapitánya gróf Klebelsberg kultuszminiszterhez intézett és abban az uszóélet kifejlődésének három nagy akadályára mutatott rá, amely három nagy akadály közül, egy a szegedi uszóda hiánya is szerepel.

A rókusi bűzös tóban kell trenirozni a szegedi uszóknak és a poshadt, rothadt vizbe mégis beszállnak a szegedi uszók, Szeged hirnevéért, becsületéért.

A kultuszminiszterhez irt nyilt levél országszerte igen nagy eltünést keltett és most már állitólag felsőbb körökben is foglalkoznak a szegedi uszóda kérdés megoldásával.

(Folytatjuk.)

Szinház

Heti müsor:

Szombaton: *Az ember tragédiája.* (Premiérbérlet.)

Vasárnap: *Az ember tragédiája.* (A. bérlet.)

Hétfőn: *Az ember tragédiája.*

Kedden: *Az ember tragédiája.*

Szerdán: *Mágnás Miska.*

Csütörtökön: *Mágnás Miska.*

Pénteken: *A házi barát.* (Premiérbérlet.)

Szombaton: *A házi barát.* (A. bérlet.)

Vasárnap délután: *A piros bugyelláris.*

Vasárnap este: *A házi barát.*

A szinházi iroda hirei:

Az ember tragédiája. — Mult számunkban már megemlitettük a városi szinház jövő heti évadnyitó müsorát; ezuttal csak ismételten kiemelhetjük a programból *Az ember tragédiájá*-t, a magyar drámairodalom ez áhitatos szépségü és filozófiai bölcseségü remekmüvét, amely ünnepi külsőségek között hirdeti a szombati előadáson a szegedi szinház hitvallását a klasszikus és magyar szinmüvek mellett. Hetek óta készülődik a müvészi és technikai személyzet Madách munkájának teljesen uj keretek között történő bemutatására és ha az igyekvésnek, a müvészi elmélyedésnek, lelkes tudásnak csak egy kis hányadát kapja vissza a megnyitó előadás közönsége elismerésének alakjában: ugy a siker igy is imponáló lesz. Uj diszletek, jelmezek, világitási effektusok és a scenikai készségek minden raffinált fogása párosul *Komjáthy* Mária (Éva), *Földényi* (Ádám) és *Kovács* Károly (Lucifer) tiszta szinjátszó müvészetével, hogy ami szépség, erő és drámai alakitás csak lehetséges, megnyilvánuljon *Az ember tragédiája* előadásában. *Az ember tragédiája* szombaton, vasárnap, hétfőn és kedden marad müsoron.

Mágnás Miska. — *Bakonyi* Károly operettjét a most szerződtetett *Dayka* Margit (Marcsa) bemutatkozása teszi különösen érdekessé, aki mellett *Sz. Patkós* Irma (Rolla grófnő), *Tolnay* (Baracs Iván) és *Páger* (Miska) szereplése adja majd meg az est vidám és mulatsággal telitett jellegét. Különösen Páger az, aki erősen ambicionálta már tavaly is, hogy a most kiosztott szerepét megkapja. Az igazgatóság azonban akkor még nem teljesithette ezt az óhajt, most azonban örül, hogy eleget tehet a kitünő müvész kérésének.

A szegedi közönség előtt nem kell már népszerüvé tenni a *Mágnás Miská*-t, hiszen csak Szegeden egy-két előadás hijján immár *századszor* szerepel Bakonyi ez óriási sikerü operettje a szinház müsorán. A *Mágnás Miska, Sziklai* főrendező avatott keze alatt bizonyára most is teljesen megfelel a multban jogosan felkeltett várakozásoknak. A jövő hét szerdáján és csütörtökén kerül szinre ujból a szegedi publikumnak ez az általános szeretetébe fogadott magyar operett.

A házibarát. — *Szenes* Béla, a korán elhunyt, neves magyar szinpadi irónak e posthumus müve már a fővárosi Vigszinházban bizonyitotta be, hogy sem a cselekmény érdekes fordulatossága, sem szellemesség, sem pedig a dialógok sziporkázó tüzijátéka dolgában nem marad mögötte többi munkáinak, amelyekkel kontinentális viszonylatban is elismert nevet szerzett magának. A *házibarát:* typikus pesti levegőjü vigjáték, — ami különben Szenes minden darabját jellemzi —, amely levegő Szegeden is mindig elérte a siker hatását. Külön érdekessége *A házibarát*-nak a főszereplőegyüttes: *Pártos* Klári a feleség, *Földényi* a házibarát és *Tarnay* a férj szerepében. A legizletesebb szinházi csemege és a legrutinosabb szinpadi játék élvezete kecsegteti a közönséget *A házibarát* ilyen előadásaival, amelyekben Tarnay igazgató először mutatkozik be Szegeden olyan vigjátéki szerepben, a minőket eddig csak a fővárosban vitt szinpadra. *A házibarát* pénteken, szombaton és jövő vasárnap este szerepel a szinház müsorán.

Vasárnap délután *A piros bugyelláris* népdalai csendülnek fel ujra a szinház nézőterén, hogy ezt a népszinmüvet, a tanyai siker után, a város közönsége is élvezhesse.

Ami az előkészületeket illeti, a szinház teljes erővel vezeti próbáit a *Mersz-e Märy?, a Szibéria, Aida, Tosca, Parasztbecsület* és a *Bajazzók* bemutatására, amik hihetetlen nagy feladatokat és áldozatokat rónak a szinháznak mind a müvészi, mind technikai személyzetére. Ujitás lesz a legközelebbi opera, az *Aida* szinrehozatalával kapcsolatosan egy *helybeli dalárdának* beállitása a kórusba. Ezuttal mutatkozik be a közönségnek *Friedl* Frigyes, a szinház uj operai karmestere is, aki hosszu fővárosi és külföldi müvészi tevékenység után fogadta el a szegedi szinház meghivását.

BELVÁROSI MOZI

Szeptember 17—19. hétfőtől szerdáig

DOLORES DEL RIO

ezidei első filmje

A HOLD LEÁNYA

egzotikus történet 7 felvonásban

Azonkivül:

A VILÁG SZEME

egy filmriporter kalandjai szárazon vizen és a levegőben, 8 felvonásban

Szeptember 20—23-án, csütörtöktől vasárnapig

Kikapós apostolok Párizsban (Kohen és Kelly Párisban)

vigjáték attrakció 11 felvonásban

Főszereplők:

George Sidney és **Farrel Mc. Donald**

Azonkivül:

Hiradók

Előadások kezdete 5, 7, 9, vasár és ünnepnap 3, 5, 7, 9, a 7 és 9 órai előadást a nyári helyiségben tartjuk

SZÉCHENYI MOZI

Szeptember 17, 18-án hétfőn, kedden

Egy szép asszony titka

nagy dráma 8 felvonásban

Főszereplő: **Henry Krauss**

Azonkivül:

Bally a Csodák szigete

kulturfilm 5 felvonásban

Szeptember 19, 20 án, szerda, csütörtökön

A zúgó fergeteg

texasi történet 6 felvonásban

Főszereplő: **Buck Jones**

Azonkivül:

Ki a betörő bűnügyi történet 6 felvonásban

Szeptember 21, 22, 23-án, péntektől vasárnapig

Laura la Plante

brillians filmje

Az ördöngős Lóri

vigjáték attrakció 7 felvonásban

Azonkivül:

Wildwest cirkusz vigjáték 6 felvonásban

Előadások kezdete 5 órakor a téli, 7 és 9 órakor a Korzó Mozi nyári helyiségében.

Hatósági közlemények.

Szeged sz. kir. város polgármestere.

7182—1928. eln. szám.

Pályázati hirdetmény.

Szeged sz. kir. város törvényhatóságánál megüresedett egy, esetleg megüresedő még egy tanácsnoki állásra pályázatot hirdetek.

Ezen állások elnyerésével a VII. fizetési osztálynak megfelelő illetmények, lakbér, és családi pótlék járnak.

A tanácsnoki állásokat a törvényhatósági bizottság a legközelebb megtartandó rendes közgyülésén választás utján tölti be, ugy azonban, hogy ez a megbizatás csupán az általános tisztujitásig érvényes.

A minősitési kellékeket ezen állás elnyerésénél az 1883. évi I. t. c. irja elő. A pályázók tartoznak magyar állampolgárságukat, elméleti képzettségüket, a forradalmak alatt tanusitott magatartásukat hatósági, alkalmazhatóságukat pedig tiszti orvosi bizonyitvánnyal; végül akik eddig is közszolgálatban állottak, eltöltött szolgálati dejüket is igazolni.

A Szeged sz. kir. város törvényhatóságánál szolgálatban álló rendszeresitett álláson végleges minőségben megválasztott, vagy kinevezett alkalmazottak pályázati kérvényükhöz okmányokat csatolni nem kötelesek, kivéve azt az esetet, ha a pályázó magasabb minősitéshez kötött állást óhajt elnyerni; ez esetben ezt a magasabb minősitést igazolnia kell.

Felhivom mindazokat, akik a tanácsnoki állásra pályázni óhajtanak, hogy kérvényeiket Szeged sz. kir. város törvényhatóságának főispánjához cimezve, 1928. évi szeptember hó 20-án, csütörtökön déli 12 óráig a főispáni hivatalba nyujtsák be, Az elkésett, vagy kellően fel nem szerelt kérvényeket figyelembe nem vehetjük.

Szeged, 1928. évi szeptember hó 6-án.

Dr. Somogyi Szilveszter
polgármester.

Szeged sz. kir. város polgármestere.

ad. 7182—1928. eln.

Pályázati póthirdetmény.

Szeged sz. kir. város törvényhatóságánál üresedésben levő tanácsnoki állások betöltésére vonatkozó 1928. évi szeptember hónap 6-án kelt 7182—1928. eln. számu pályázati hirdetményemet a következőképen módositom:

A város hatóságánál megüresedett nem „egy és esetleg megüresedő még egy", hanem a „törvényhatóságunknál megüresedett kettő tanácsnoki állásra" hirdetek pályázatot.

Szeged, 1928 szeptember hó 10-én.

Dr. Somogyi Szilveszter
polgármester.

Nyomatott a Hirlapkiadó és Nyomdavállalat Rt.-nál. Felelős nyomdavezető: Sajgó József.

IRÓGÉPEK

javitó mühelye és kellékek raktára. Ujjáépitett **Remington, Royal, Underwood** már P 300-tól kapható jótállás mellett. **10-es Triumph** irógépek gyári képviselete.

Első Szegedi Irógép Vállalat

Keller

Telefon: 365. Széchenyi-tér 8.

Alföldi Cementárugyár és Kereskedelmi R.-T.

(Ezelőtt: Szegedi Bankegyesület Részvénytársaság.)

Padozatlapok, mű k ő és mindenféle épitőanyag legjobb kivitelben.

Kiváló angol férfi szövetek!

Saját szabóság!

Az egész város arról beszél, hogy az

EXCELSIORBÓL ujjáalakult

Dr. SALGÓ ÉS TSA TEXTILKERESK. RT.-nál, Somogyi-u. 22.

mily jól és olcsón

lehet vásárolni

Dus uj raktár! **Hat havi hitel!**

Üzleti elvünk:

megbizható árut szolid áron!

Régi vevőinknek egészen kivételes kedvezmény!!

Különleges női divatkelmék!

Nagy választék!

Hazai Textilipari Részvénytársaság

Ju tafonó s szövőgyár Szeged.

Gyárt:

Mindennemű jutazsákot, szövetet, jutafonalat, cérnát, zsineget és hevedert!

Szegedi telefon: 202 és 19-51 Sürgönycim: Tarpaulin-

Hűtőház

és

Élelmiszer Szállitó R.-T.

Ilona ucca 20/26.

Szállit:

gyümölcsöt, paprikát, baromfit, tojást, stb.